

Nämnden Svenska rum 24.09.2026

Utlåtande om en fullmäktigemotion om tillgången till läromedel

Beredning och upplysningar:

Kilpeläinen Anna

Turpeinen Jaakko

Nerg-Öhman Satu

Plosila Riina

Saloranta-Eriksson Outi

Kukkonen Minna

fornamn.efternamn@esbo.fi

Telefon 09 816 21

Förslag

Föredragande

Direktör för sektorn för fostran och lärande Narvo-Akkola Merja

Nämnden Svenska rum ger ett utlåtande enligt redogörelsen om den fullmäktigemotion om tillgången till läromedel som lämnats av fullmäktigeledamot Elina Kokko och 37 andra fullmäktigeledamöter 23.2.2026.

Behandling

Beslut

Redogörelse

Sammandrag

Elina Kokko och 37 andra fullmäktigeledamöter lämnade 23.2.2026 en fullmäktigemotion enligt vilken Esbo stads strategiska tyngdpunkt som barnens och ungdomarnas huvudstad förutsätter tillräckliga och jämförbara satsningar på de grundläggande förutsättningarna för lärande. I motionen konstateras det att högklassiga läromedel är nödvändiga för lärande och jämlikhet, men att resurserna som riktas till dem i Esbo är tydligt mindre än i många andra kommuner. Läromedelslösningarna ska grunda sig på pedagogiska behov, och lärarna måste ha en verklig möjlighet att påverka valen.

I motionen ombeds man redogöra för följande:

1. av skolorna och lärarna: finns det tillräckliga anslag för läromedel (läroböcker, arbetsböcker och digitala licenser) och är en del av skolornas anslag öronmärkta för läromedel?
2. elevernas likabehandling när det gäller tillgången till läroböcker och andra läromedel i olika skolor
3. elevernas erfarenheter av användningen av och kvaliteten på läromedel

4. behovet av och möjligheten att erbjuda tryckta läroböcker som ett alternativ till digitala läromedel på andra stadiet
5. om lärarna är tvungna att kopiera undervisningsmaterial olagligt på grund av bristfälliga undervisningsmaterial.

Svaret har beretts i samarbete mellan staben för sektorn för fostran och lärande, Svenska bildningstjänster, den finskspråkiga grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet. Utlåtandet återremitterades för beredning av nämnden för fostran och lärande 27.5.2026 och i utlåtandet beaktas förslaget till återremiss och tilläggsförslagen som lämnats:

- elevernas erfarenheter av läromedel inom den finskspråkiga grundläggande utbildningen
- utlåtanden av ungdomsfullmäktige och rådet för personer med funktionsnedsättning.

I utlåtandet beskrivs dessutom hur helhetsbudgetarna för Esbo stads grundskolor och gymnasier bestäms.

Utredningen som begärdes i motionen genomfördes som en Webropol-enkät som riktades till rektorerna i de finskspråkiga grundskolorna i Esbo (58 svarare) och genom diskussioner med rektorerna inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen (9 personer). Elevernas synpunkter har samlats in vid elevkårens seminarium i Storängens skola. Erfarenheterna bland eleverna inom den finskspråkiga grundläggande utbildningen samlades in genom en enkät för eleverna i årskurserna 5–9.

Utlåtandena av ungdomsfullmäktige och rådet för personer med funktionsnedsättning gavs på mötena 18.8.2026. I utlåtandena betonades lika tillgång till läromedel och behovet av att beakta olika behov hos eleverna och studerandena. I synnerhet önskades möjligheter att flexibelt använda både digitala och tryckta läromedel som stöd för inläringen. Utlåtandena finns som tilläggsmaterial.

Sammanfattning av utlåtandet till motionen

I Esbo får skolorna tillgång till en helhetsbudget som baserar sig på elevantalet och elevstrukturen och som de själva beslutar om på ett pedagogiskt ändamålsenligt sätt. Även om det finns en kalkylerad finansieringsandel för läromedlen, kan rektorerna allokera mer medel till dem, om det är nödvändigt för undervisningen.

Skolorna anskaffar läromedel aktivt, och enligt elevenkäterna upplever största delen av eleverna att det finns tillräckligt med både tryckta och digitala läromedel.

Föredragandens ställningstagande till motionen

Tillgången på läromedel är som helhet på en god nivå i Esbo. Skolorna har betydande resurser och flexibla möjligheter att allokera resurser enligt sina behov. Vårt mål är att säkerställa att alla elever har tillgång till högklassiga läromedel och goda förutsättningar för lärande.

Utredningar om frågorna i motionen

1. Anslagens tillräcklighet

I Esbo har skolorna tillgång till en helhetsbudget, inte separata öronmärkta anslag. Budgeten bildas kalkylmässigt utifrån olika delområden, men skolorna kan allokera de resurser som står till deras förfogande flexibelt enligt sina behov. Rektorn ansvarar för hur skolans helhetsbudget används.

Helhetsbudgeten och fastställande av den

Under läsåret 2026–2027 är helhetsbudgeten som delas ut på basis av en resursberäkning till skolor inom den finskspråkiga grundläggande utbildningen cirka 190 miljoner euro. Resursberäkningen producerar helhetsbudgetar för skolorna och skolorna använder anslagen på ett pedagogiskt ändamålsenligt sätt som de själva anser vara lämpligast, oberoende av de delområden som beskrivs nedan och som används vid resursberäkningen.

De anslag som fördelas vid resursberäkningen består av fyra kalkylerade delområden som baserar sig på skolornas elevantal och elevstruktur samt på resursen för ordinarie gemenskapshandledare:

1. Undervisningsresurser: grundläggande resurser för allmän undervisning, förberedande undervisning, undervisning inom krävande stöd och rehabiliterande undervisning samt tilläggsresurser för stöd för lärande och flerspråkiga elever.
2. Assistentresurser: i förhållande till antalet elever i skolan.
3. Materialanslag (=läromedel och annat skolmaterial, såsom pennor och häften samt hygienartiklar, till exempel toalettpapper, tvål och pappershanddukar): enligt elevantal.
4. Anslag för tolktjänster: elever vars modersmål är ett annat språk än finska, svenska eller engelska och elever som deltar i omfattande tvåspråkig undervisning.
5. Ordinarie gemenskapshandledare.

Anslagen och de kalkylerade delområdena för de genomsnittliga skolorna inom den finska grundläggande utbildningen är riktgivande följande:

	Alla skolor		I snitt		
	Sammanlagt	Andel	Åk 1–6	Åk 7–9	Enhetsskola
Antal elever	ca 30 850		ca 330	ca 400	ca 650
Finansiering sammanlagt	ca 190 mn €		ca 2,6 mn €	ca 2,8 mn €	ca 4 mn €
1. Undervisning	ca 170,6 mn €	ca 90 %	ca 2,2 mn €	ca 2,7 mn €	ca 3,7 mn €
2. Assistenten	Ca 12 mn €	ca 6 %	ca 330 000 €	ca 6 000 €	ca 135 000 €
3. Material	ca 6,6 mn €	ca 3,5 %	ca 60 000 €	ca 104 000 €	ca 137 000 €
4. Tolktjänster	ca 0,45 mn €	ca 0,2 %	ca 10 000 €	ca 6 000 €	ca 20 000 €
5. Ordinarie gemenskapshandledare	ca 0,72 mn €	ca 0,4 %	0 €	0 €	ca 45 000 €

Helhetsbudgeten för den finskspråkiga grundläggande utbildningen är cirka 400 miljoner euro, varav lokalhyrorna är cirka 120 miljoner euro. Andelen för anordnandet av grundläggande utbildning utgör cirka 190 miljoner euro, varav det kalkylmässigt anvisas sammanlagt cirka 6,6 miljoner euro till skolornas materialanslag. Materialanslagen till skolorna beräknas enligt relevantalet på följande grunder:

- materialanslaget inom förskoleundervisning och inom den allmänna och förberedande undervisningen för årskurserna 1–6 är 182,70 euro per elev
- för årskurserna 7–9 är materialanslaget inom allmän och förberedande undervisning 260,10 euro per elev
- för elever inom den tidigare förlängda lärokursen är materialanslaget 298,80 euro per elev
- dessutom finns ett tilläggsanslag på 2 500–4 000 euro för skolor vars elevantal är lågt.

För en genomsnittlig skola inom den finskspråkiga grundläggande utbildningen är de riktgivande summorna för materialanslagen följande:

- Skola för årskurserna 1–6, cirka 330 elever: cirka 68 000 euro
- Skola för årskurserna 7–9, cirka 400 elever: cirka 104 000 euro
- Enhetsskola, cirka 650 elever: cirka 137 000 euro

Inom ramen för den skolspecifika budgeten kan rektorerna vid behov allokera mer medel till läromedlen än vad som kalkylmässigt har reserverats för dem. Tilläggsanslag för undervisningsresursen för elever

inom S2-undervisning, förberedande undervisning och specialundervisning kan också användas för dessa elevers läromedel.

Resursberäkningen som baserar sig på elevantal och elevstruktur och som producerar skolornas helhetsbudgetar används också i den svenskspråkiga grundläggande utbildningen och gymnasierna i Esbo. Skolorna och gymnasierna använder anslagen på det sätt de anser vara pedagogiskt lämpligast.

Rektorernas synpunkter och anslag som använts

Av rektorerna inom den finskspråkiga grundläggande utbildningen ansåg 51 av 58 att de anslag som anvisats för läromedel inte räcker till för att täcka alla behov. Arbetsböcker måste återanvändas, materialet är delvis föråldrat och specialgruppernas (S2, förberedande undervisning, elever som behöver stöd) materialbehov överstiger de kalkylerade resurserna. Anskaffningen av läromedel prioriteras dock aktivt och budgeten utnyttjas flexibelt för att säkerställa tillgången till läromedel som är nödvändiga för undervisningen. Rektorerna följer aktivt materialbehoven och söker lösningar med beaktande av ändringar i elevantalet, uppkomsten av nya grupper och elevernas varierade behov.

2. Elevernas likabehandling inom tillgången till läromedel

Enligt den beslutanderätt som tjänsteinnehavarna i Esbo har enligt lagstiftningen godkänner rektorn de läromedel som används i skolan efter att ha hört lärarna samt övervakar att läromedlen som används överensstämmer med grunderna för läroplanen. Utöver de läromedel som används gemensamt i undervisningen svarar man på enskilda elevers behov genom att differentiera läromedel.

Inom den finskspråkiga grundläggande utbildningen var utfallet av anslagen för läromedel år 2025 i genomsnitt 208 euro per elev i skolorna för årskurserna 1–6 (variationsintervall 123–454 euro), i skolorna för årskurserna 7–9 i genomsnitt 250 euro per elev (variationsintervall 91–439 euro) och i enhetsskolorna i genomsnitt 250 euro per elev (variationsintervall 112–585 euro).

Inom den finskspråkiga gymnasieutbildningen var utfallet av anslagen för läromedel år 2025 i genomsnitt 386 euro per studerande och variationsintervallet cirka 300–570 euro.

Inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen var utfallet av anslagen för läromedel år 2025 i genomsnitt 120 euro per elev i skolorna för årskurserna 1–6 (variationsintervall 99–156 euro) och i enhetsskolorna i genomsnitt 135 euro per elev (variationsintervall 115–152 euro). I det svenskspråkiga gymnasiet har det använts 423 euro per studerande för läromedlen.

Summorna per skola eller gymnasium är dock inte helt jämförbara, eftersom kostnaderna kan, beroende på enhet, inbegripa bland annat anskaffningar till skolbibliotek eller andra kostnader.

3. Elevernas erfarenheter av läromedlen

Enligt eleverna i Storängens skola har skolan tillräckligt med tryckta läromedel i olika läroämnen. Inom alla ämnen finns det inte en egen bok för varje elev, men det finns klassuppsättningar samt material som utarbetats av lärarna. Eleverna upplever häften och arbetsböcker som

bra och meningsfulla eftersom de möjliggör egen övning. Eleverna anser att digitala läromedel är nyttiga, och de önskar att mängden digitalt material ökas särskilt inom matematik och naturvetenskap. Eleverna föredrar en kombination av tryckta och digitala material.

Enkäten om läromedel för elever inom den finskspråkiga grundläggande utbildningen besvarades av 2 745 elever i 41 skolor. Av dem som svarade är 31 procent elever i skolor med årskurserna 1–6 och 69 procent är elever i skolor med årskurserna 7–9. Antalet elever som svarade varierade något per fråga.

Av dem som svarade anser 67 procent att det finns tillräckligt med tryckta läromedel i skolan och 26 procent att det finns nästan tillräckligt med sådana. Av eleverna upplever 71 procent att tryckta läromedel är nyttiga.

Av dem som svarade anser 39 procent att det finns tillräckligt med digitala läromedel och 37 procent anser att det finns nästan tillräckligt med sådana. Av eleverna upplever 74 procent att digitala läromedel är nyttiga.

4. Tillhandahållande av tryckta läroböcker på andra stadiet

Gymnasierna har för närvarande möjlighet att använda tryckt material i begränsad omfattning genom rektorns beslut. Dessutom kan man till gymnasiernas bibliotek skaffa en del tryckta böcker för att användas som handböcker. För studerande som har inlärnings svårigheter kan man utifrån en speciallärares utlåtande skaffa pappersböcker som stöd för studierna.

Digitala läromedel erbjuder dock sådana mångsidigare möjligheter att uppnå undervisningsmålen som det är svårt att uppnå med tryckt material. Dessutom är digitala licenser flexibla när det sker ändringar i studerandenas studieperioder. Licenserna kan aktiveras snabbt i början av en ny period, medan det tar tid att beställa tryckta böcker och böcker som beställts på våren inte kan returneras.

Tryckt material har dock sina fördelar, såsom enkel läsbarhet i synnerhet vid långa texter samt att tryckt material i vissa läroämnen upplevs som praktiskt. Erfarenheterna varierar mellan olika studieperioder och det finns skillnader i kvaliteten på materialen också i det digitala utbudet.

Esbo stad har som mål att trygga en högklassig, flexibel och jämlik helhet av läromedel för de studerande, där digitalt och tryckt material vid behov kan komplettera varandra. Av kostnadsskäl kan studerande dock inte få tillgång till både digitalt och tryckt material i stor skala.

5. Eventuell olaglig kopiering som utförs av lärare

Inom Esbo stad iakttas Kopiostos kopieringstillstånd som omfattar den grundläggande utbildningen och andra stadiet. Lärarna har tydliga anvisningar om kopiering, och enligt utredningen är otillåten kopiering inget problem. Kopieringen har minskat i och med att digitala material och lärarnas egna material delas ut. För personalen ordnas årligen utbildning om upphovsrätt inom undervisningen.

Beslutshistoria

Bilaga

Tilläggsmaterial

Valtuustoaloite
oppimateriaalien
saatavuudesta
Espoon
nuorisovaltuuston
lausunto koskien
oppimateriaalien
saatavuutta
Espoon
vammaisneuvost
on lausunto
valtuustoaloittees
een
oppimateriaalien
saatavuudesta

För kännedom